

SAŽETAK

Marija Magdalena: od Isusove učenice do filmske bludnice

Teološko-kulturalna analiza

U knjizi *Marija Magdalena: od Isusove učenice do filmske bludnice* analiziran je proces trajne i složene mijene lika Marije iz Magdale tijekom duge povijesti njegova tumačenja kao i složenost interdisciplinarnih istraživanja koja nisu ograničena samo na njezin lik i ulogu već obuhvaćaju i analizu radova o toj svetici. Ovom se knjigom hrvatskoj javnosti prvi put predstavljaju istraživanja o Mariji iz Magdale iz područja novozavjetne egzegzeze, patristike i legenda te se ujedno donosi prva sustavna analiza uopće lika Marije iz Magdale u filmskoj umjetnosti.

Knjiga je podijeljena u dva dijela kojima prethodi uvod u kojem su predstavljena istraživanja o Mariji Magdaleni u različitim znanstvenim disciplinama i glavne prekretnice u tim istraživanjima.

Prvi dio knjige naslovljen je *Marija iz Magdale — od Novoga zavjeta do legendi* i sadrži pet poglavlja. U prvom se poglavlju raspravlja o tzv. *the Magdalene Question*, odnosno, o identitetu Marije iz Magdale: radi li se o novozavjetnom ženskom liku koji nosi to ime ili se pod tim imenom spaja više različitih novozavjetnih ženskih likova? U drugom poglavlju analizira se lik i uloga Marije iz Magdale na temelju kanonskih novozavjetnih tekstova: Evandjelju po Marku, Mateju, Luki, Ivanu, Djelima apostolskim i 1 Kor 15,3-8. Posebna pozornost posvećena je pitanju koliko se na temelju prikaza njezina lika može saznati o položaju žena u ranim kršćanskim zajednicama. Na primjeru Marije iz Magdale prikazana je i suvremena rasprava o ženama kao Isusovim učenicama i apostolicama. Pitanje položaja žena u ranom kršćanstvu i strategije kojima ih se postupno izmještalo iz središta Isusova pokreta i iz aktivnih uloga vodstva i naviještanja, vid su pod kojim se analizira uloga Marije iz Magdale u apokrifnim tekstovima te u tekstovima ranokršćanskih crkvenih otaca i pisaca (treće i četvrto poglavlje). U petom se poglavlju analiziraju legende o Mariji iz Magdale nastale na kršćanskom Zapadu i Istoku i njihove razlike. U cijelom prvom dijelu knjige posebna pozornost pos-

većena je preobrazbama njezina lika i uloga te uzročno-posljedičnim vezama tih preobrazba s promjenama uloga žena u kršćanskim zajednicama.

U drugom dijelu knjige analizira se lik Marije Magdalene u filmskoj umjetnosti od njenih početaka do danas. Analizira se tko je i kako je Marija Magdalena portretirana na filmu, u kojim se ulogama pojavljuje, kako izgleda i transformira se, u kakvom odnosu stoji s drugim likovima (posebno s Isusom s kojim najčešće dolazi u tandemu). Također, raspravlja se podržava li njezin prikaz patrijarhalnu stereotipnu reprezentaciju žene u umjetnosti kao one koja se veže uz seksualnost i grešnost s obzirom na to da se Hollywood, i općenito filmska industrija, smatraju bedemom tradicionalno muških vrijednosti i patrijarhalnog svjetonazora.

Cjelokupono istraživanje upućuje na važnost ne samo analize lika i uloge Marije iz Magdale već i analize diskursa, odnosno, mehanizama i ciljeva kojima se uspostavlja i ozakonjuje neki diskurs dok se drugi potiskuju ili zabranjuju. To vrijedi kako za (katoličku) crkvenu tradiciju koja time utječe na položaj žena u crkvenim zajednicama tako i za popularnu kulturu koja preko lika Marije Magdalene rješava neka intelektualna, emotivna i egzistencijalna pitanja ili izražava nezadovoljstvo službenim učenjem Katoličke Crkve o tijelu, seksualnosti ili celibatu. Naime, Marija Magdalena koja je tijekom povijesti pretvorena u lik trajnih preobrazba privlačna je i u suvremeno doba koje više naginje trajnim promjenama nego stalnim, fiksiranim identitetima. Problem je međutim što i te suvremene mijene njezinog lika uglavnom nastavljaju tradiciju koja se temelji na stapanju više novozavjetnih ženskih likova u jedan lik Marije Magdalene koji pogoduje rodnim stereotipima i ne stavlja u pitanje patrijarhalne strukture i odnose. Cilj ove knjige je potaknuti veće uvažavanje suvremenih teoloških istraživanja u filmskoj i drugim granama umjetnosti. To je i razlog zašto su dva dijela knjige koja mogu funkcionirati kao zasebne, nezavisne cjeline, namjerno stavljene u jedan, zajednički, dijaloški okvir.